

Aluehallintovirasto

ALUEELLINEN
KEHITTÄMISTEHTÄVÄ
OULU

LAPIN KIRJASTO
Lappi kirjastoja Lappi kirjasto
Lappi kirjasto

POHJOISEN
KIRJASTOT

Oulun kaupunginkirjasto

POHJOISEN VERKOSTO -HANKE

Loppuraportti

POHJOISEN VERKOSTO -HANKE

Loppuraportti

Raisa Laitala
Oulun kaupunginkirjasto
28.2.2022

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	POHJOISEN VERKOSTO -HANKKEEN LÄHTÖKOHDAT	5
3	POHJOISEN VERKOSTO -HANKKEEN ORGANISOITUMINEN	7
3.1	Pohjoisen verkosto -hankkeen talous	8
4	POHJOISEN VERKOSTO -HANKKEEN TOTEUTUS JA KEHITTÄMISTOIMENPITEET	9
4.1	Pohjoisen kirjastot -brändi	15
4.2	Verkostoitumistilaisuudet ja -alustat	15
4.3	Koronapandemian aiheuttamat muutokset	17
5	POHJOISEN VERKOSTO -HANKKEEN TULOKSET JA VAIKUTUKSET	18
6	JATKOTOIMENPITEET JA SEURANTA	20

1 JOHDANTO

Pohjoisen verkosto -hanke on Oulun kaupunginkirjaston hanke, joka toteutettiin yhteistyössä Rovaniemen kaupunginkirjaston kanssa. Hankkeen alueeseen kuuluvat Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan kuntien yleiset kirjastot. Hankkeen tärkein tavoite oli luoda Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan yleisten kirjastojen esihenkilöille yhteinen Pohjoisen kirjastot -verkosto. Hanke sai rahoitusta Pohjois-Suomen Aluehallintovirastolta.

Hanke toteutui 1.10.2020–28.2.2022 välillä. Hankkeeseen palkattiin projektikoordinaattori, jonka tehtäviin kuului muun muassa kartoittaa ja kontaktoida Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan kuntien yleiset kirjastot ja niiden esihenkilöt, luoda yhteyshenkilöverkosto Pohjois-Norjan ja Pohjois-Ruotsin kirjastojen kanssa, toteuttaa hankkeen kyselyt, järjestää verkostoitumiswebinaarit ja Pohjois-Suomen yleisten kirjastojen esimiespäivä, luoda verkoston ylläpitomalli ja kartoittaa rahoitusvaihtoehdot Pohjois-Norjan ja Pohjois-Ruotsin yhteistyön ylläpitämiseksi ja syventämiseksi.

Pohjoisen kirjastot -verkoston rakentamiseen osallistettiin laajasti Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan kuntien yleisten kirjastojen esihenkilöitä. Verkoston rakentamiseen käytti työaikaansa projektikoordinaattorin lisäksi yli sata Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan kirjastojen henkilöstöön kuuluvaa. Hankkeen työryhmässä oli jäseniä kaikista alueen kirjastokimpoista.

Hankkeelle myönnetty avustus käytettiin kokonaisuudessaan ja omarahoitusosuus ylittyi moninkertaisesti. Merkittävin osuus rahoituksesta käytettiin projektikoordinaattorin henkilöstökuluihin. Lisäksi myönnetyllä avustuksella ostettiin muun muassa Pohjoisen kirjastot -logo ja palkattiin ammattifasilitaattori ja puhuja verkostoitumiswebinaariin.

Hankkeessa käynnistettiin Pohjoisen kirjastot- verkoston toiminta ja aloitettiin Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan yleisten kirjastojen toiminnan kehittäminen yhdessä. Konkreettisin esimerkki yhdessä kehittämisestä on erillisellä hankkeella luotu Pohjoisen eKirjasto. Pohjoisen kirjastot -verkoston toimintaa ylläpidetään ja kehitetään myös hankkeen jälkeen verkoston jäsenten toiveet huomioiden.

2 POHJOISEN VERKOSTO -HANKKEEN LÄHTÖKOHDAT

Yleiset kirjastot ovat osa kuntalaisten lakisääteisten peruspalveluiden kenttää ja kunnat vastaavat lakisääteisen kirjastopalvelun tuottamisesta. 2017 voimaan astunut Kirjastolaki sai kirjastot, kirjastojen henkilökunnan ja esimiehet miettimään uudelleen omaa tehtäväänsä. Muutoksen myötä kirjastot on suunniteltava oman alueensa kulttuuri-, tieto- ja tapahtumakeskuksiksi. Kirjastot ovat perinteisesti tarjonneet asiakkaidensa käyttöön mittavan aineistokokoelman, mutta yhä enenevässä määrin myös tiloja työskentelyyn, opiskeluun, oleskeluun sekä erilaisiin tapahtumiin. Kirjaston lakisääteisiin tehtäviin kuuluvat muun muassa sivistyksen edistäminen ja uusien kansalaistaitojen käyttöönoton mahdollistaminen. Kirjastojen toimintaympäristö on myös muutoin jatkuvassa muutoksessa ja kirjastojen elinvoimaisuuden takaaminen vaatii muutoksissa mukana pysymistä. Muutoksen ja uudenlaisen toimintakulttuurin johtaminen asettaa haasteita kirjastojen esihenkilöille ja Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan kirjastoista nousikin toive esihenkilöiden verkostolle, jonka kautta voisi saada tukea omaan esihenkilötyöhön.

Suomen yleisten kirjastojen välillä on paljon aktiivista yhteistyötä, mutta yhteistyö on usein keskitynyt etelä-pohjoinen-suuntaisesti. Laaja kirjastoverkko on koko pohjoisen voimavara. Kulttuuripalveluista juuri kirjastopalvelut löytyvät jokaisesta kunnasta ja kirjastojen avulla voimme tuoda kulttuurin eri muodoissa lähemmäs alueen asukkaita. Reuna-alueisiin tulee panostaa ja niiden asukkaiden kulttuurista pitää puhua enemmän. Tämä vaikuttaa alueen asukkaiden osallisuuteen, syrjäytymisen ehkäisyyn sekä talouteen. Kirjasto tavoittaa alueensa kaikenikäiset ja erilaisista sosiaalisista taustoista tulevat asukkaat. Kirjasto on merkittävässä roolissa kulttuurin ja hyvinvoinnin tuottajana.

Hankkeessa haluttiin lähteä tarkastelemaan minkälaista yhteistyötä Pohjoisen kirjastoilla voisi olla. Kainuun, Lapin, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Ruotsin ja Pohjois-Norjan kirjastojen toimintaympäristöissä on paljon samaa. Kirjastot ovat eri kokoisia, osa erittäin pieniä. Naapurikuntaan ja sen kirjastoon saattaa olla pitkä välimatka ja vertaistuelle on suuri tarve. Hankkeen aikana Pohjois-Suomen, Pohjois-Norjan ja Pohjois-Ruotsin kirjastojen välille avattiin keskusteluyhteys, jonka kautta oli mahdollista jakaa ja saada tietoa naapurimaiden yleisten kirjastojen toiminnan kehittämisestä.

Oulun kaupunginkirjasto ja Rovaniemen kaupunginkirjasto valittiin vuonna 2017 alueellista kehittämistehtävää hoitaviksi kirjastoiksi, jotka toimivat yhteistyössä muiden kehittämistehtävää hoitavien yleisten kirjastojen, valtakunnallista kehittämistehtävää hoitavan yleisen kirjaston ja muiden kirjastojen kanssa. Oulun kaupunginkirjaston alueeseen kuuluu Kainuu ja Pohjois-Pohjanmaan. Rovaniemen kaupunginkirjaston alueeseen kuuluu Lappi. Alueellisen kehittämistehtävän puitteissa Oulun kaupunginkirjaston ja Rovaniemen kaupunginkirjaston tulee luoda edellytyksiä toimialueen yleisten kirjastojen toiminnan vahvistumiselle, tukea toimialueen yleisten kirjastojen kehittymistä ja henkilöstön osaamista sekä edistää yleisten kirjastojen keskinäistä yhteistoimintaa.

Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan alueella on 59 kuntaa. Alueen kirjastot ovat jakautuneet neljään kirjastokimppaan ja yhteen itsenäiseen kirjastoon: Joki- kirjastoihin, Kainet-kirjastoihin, Lapin kirjastoon, OUTI-kirjastoihin ja Sotkamon kirjastoon. Alueen kirjastoissa on noin 90 esihenkilöä tai muissa työnjohdollisissa tehtävissä toimivaa. Esihenkilöinä toimitaan 25 erilaisella ammattinimikkeellä kirjastovirkailijasta kulttuuri- ja vapaa-aikajohtajaan ja myös esihenkilöiden tehtävänkuvat ja vastuut vaihtelevat. Kirjastotyön murroksen selättämisessä kirjastojen esihenkilöt ovat etulinjassa. Heidän tulee näyttää esimerkkiä henkilökunnalle ja vakuuttaa päättäjät ja asiakkaat kirjaston uudesta tavasta toimia. Tämän saavuttamiseksi kirjastojen esihenkilöt tarvitsevat vertaistukea, tietoa ja mahdollisuuksia kehittää kirjastoja yhdessä. Hankkeessa luotu Pohjoisen kirjastot -verkosto vastaa tähän tarpeeseen.

3 POHJOISEN VERKOSTO -HANKKEEN ORGANISOITUMINEN

Hankkeen projektikoordinaattorina toimi Raisa Laitala, jolla on aiempaa kokemusta alueellisen yhteistyön luomisesta, verkostoyhteistyöstä ja projektinhallinnasta. Projektikoordinaattori työskenteli hankkeessa sen keston ajan (1.10.2020–28.2.2022). Projektikoordinaattorin työpiste sijaitsi Oulun kaupunginkirjaston pääkirjastossa ja myös etättyö oli mahdollista.

Projektikoordinaattoriin tehtäviin kuului:

- Muodostaa hankkeen aikataulu, suunnitelma ja tehtävänjako
- Koostaa tiedot verkoston toimintaympäristöstä
- Kartoittaa ja kontaktoida alueen kirjastot ja niiden eri tasojen esihenkilöt
- Luoda yhteyshenkilöverkosto Pohjois-Norjan ja Pohjois-Ruotsin kirjastojen kanssa
- Huolehtia hankkeen aikataulusta ja koordinoida työryhmän työskentelyä
- Seurata hankkeen kustannuksia ja budjettia ja huolehtia hankkeen kirjanpidosta
- Toteuttaa alueen kirjastojen esihenkilöille kyselyt verkoston toiminnasta
- Hoitaa hankkeen tiedotus ja viestintä
- Perustaa Pohjoisen kirjastot -verkoston esihenkilöille viestintäkanava
- Järjestää hankkeen verkostoitumistapahtumat
- Järjestää ensimmäiset Pohjois-Suomen yleisten kirjastojen esimiespäivät ja luoda niille jatkumo
- Järjestää Benchmarking-matkoja (ei toteutunut)
- Järjestää esihenkilöille koulutusta (rahoituksen myöntäjä rajasi pois)
- Suunnitella verkoston brändi yhdessä ohjausryhmän ja työryhmän kanssa
- Tilata brändin mukaiset materiaalit graafikolta
- Laatia hankkeen loppuraportti
- Suunnitella verkoston ylläpitomalli
- Selvittää tarve jatkohankkeelle ja kartoittaa rahoitusvaihtoehdot Pohjois-Norjan ja Pohjois-Ruotsin yhteistyön ylläpitämiseksi

Hankkeen ohjausryhmään kuului neljä henkilöä. Ohjausryhmä kokoontui kahdeksan kertaa. Ohjausryhmä seurasi hankkeen pysymistä aikataulussa ja sen tavoitteiden toteutumista, ohjasi projektikoordinaattorin ja työryhmän työtä ja päätti hankkeen budjetista. Ohjausryhmän puheenjohtajana toimi Oulun kaupunginkirjaston alueellinen kirjastopalvelupäällikkö Heidi Karhu. Ohjausryhmään kuuluivat myös Jouni Pääkkölä, kirjastopalvelujohtaja, Oulun kaupunginkirjasto, Nina Sipola,

kirjastonjohtaja, Rovaniemen kaupunginkirjasto ja Leena Kinnunen, erikoiskirjastonhoitaja, Rovaniemen kaupunginkirjasto.

Hankkeen toteuttamisen tukena toimi työryhmä, jonka toimintaa ohjasi projektikoordinaattori Raisa Laitala. Työryhmässä oli jäseniä alueen eri kimpoista ja erilaisilla tehtävänkuvilla toimivia henkilöitä. Osa työryhmän jäsenistä vaihtui hankkeen aikana. Työryhmän asiantuntemusta hyödynnettiin hankkeen tavoitteiden saavuttamisessa.

Projektikoordinaattorin lisäksi hankkeen toteuttamiseen osallistui omien työtehtäviensä ohella 117 henkilöä Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan eri kirjastoista. Projektikoordinaattorin työn lisäksi muut käyttivät hankkeeseen yhteensä noin 875 työtuntia. Hankkeen aikana toteutettiin 89 kokousta. Käytetty työaika täyttää hankkeelta vaaditun omavastuuosuuden.

3.1 Pohjoisen verkosto -hankkeen talous

Pohjois-Suomen Aluehallintovirasto myönsi hankkeelle avustusta 35 000 €. Myönnetty avustus saa olla korkeintaan 80 % hankkeen toteutuneista kokonaiskustannuksista. Toteutuneet kustannukset olivat 35 057,77 € ja omarahoitusosuus oli 22 325,23 €. Hankkeen toteutunut rahoitus oli yhteensä 57 383 €.

Pohjoisen verkosto -hankkeen toteutunut budjetti

Avi:lta saatu rahoitus	35 000 €
Omarahoitus	22 325,23 €
Kulut:	
Henkilöstökulut	27 671,81 €
Matkat	0,00 €
Aineet ja tavarat	689,00 €
Palveluiden ostot	6400,00 €
Muut vuokrat, leasing	296,96 €
Muut kustannukset	0,00 €
Yhteensä	35 057,77 €

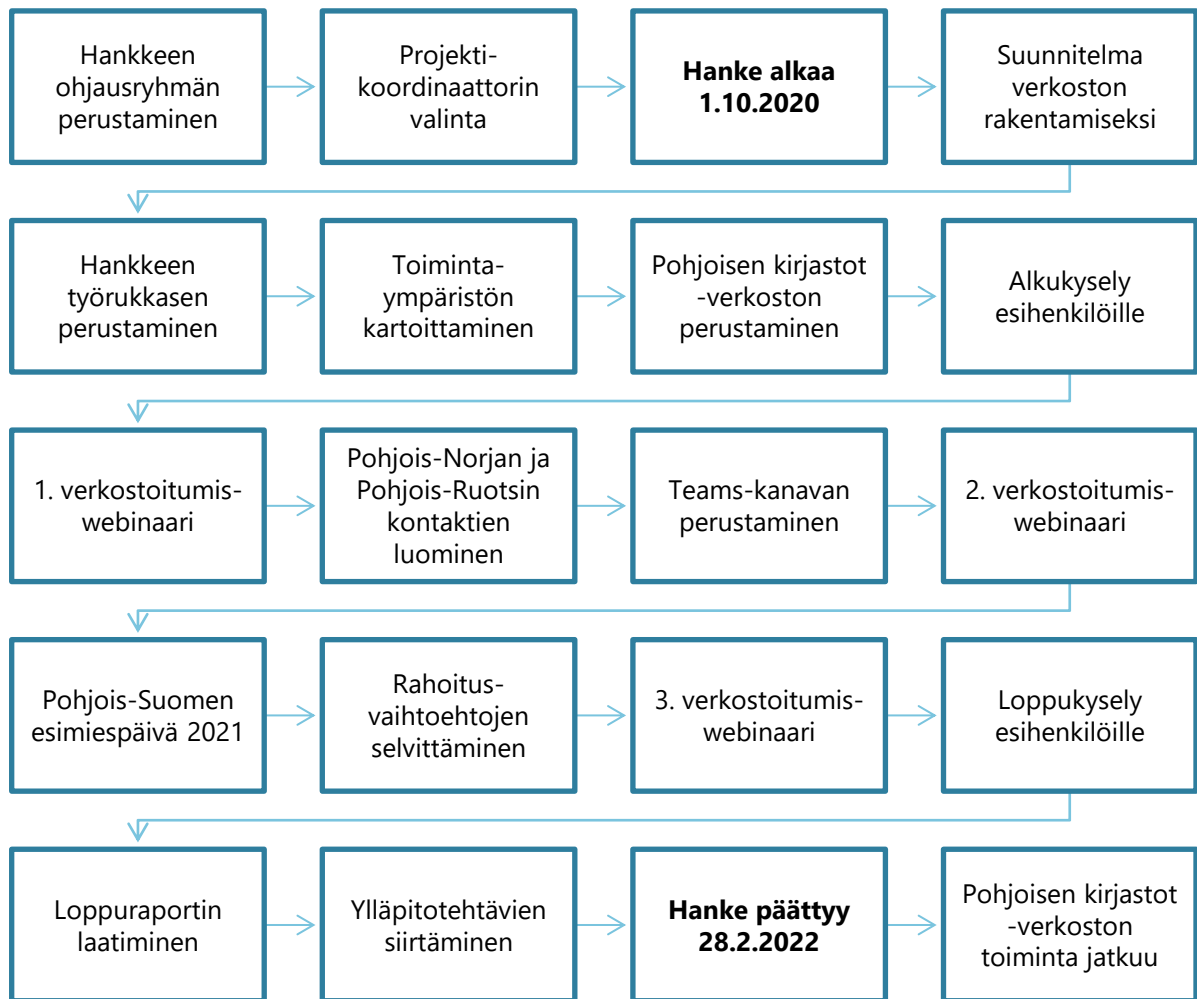
Taulukko 1. Pohjoisen verkosto -hankkeen toteutunut budjetti.

4 POHJOISEN VERKOSTO -HANKKEEN TOTEUTUS JA KEHITTÄMISTOIMENPITEET

Hankkeen tärkein tavoite oli hankkeen aikana luotu Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan kuntien yleisten kirjastojen esihenkilöiden Pohjoisen kirjastot -yhteistyöverkosto, jonka kautta heidän on mahdollista saada vertaistukea, jakaa ja saada tietoa ja mahdollisuuksia kehittää kirjastoja yhdessä. Hankkeen aikana luotiin myös yhteistyöverkosto Pohjois-Norjan ja Pohjois-Ruotsin kirjastojen kanssa ja selvitettiin erilaiset rahoitusvaihtoehdot yhteistyön ylläpitämiseen ja syventämiseen.

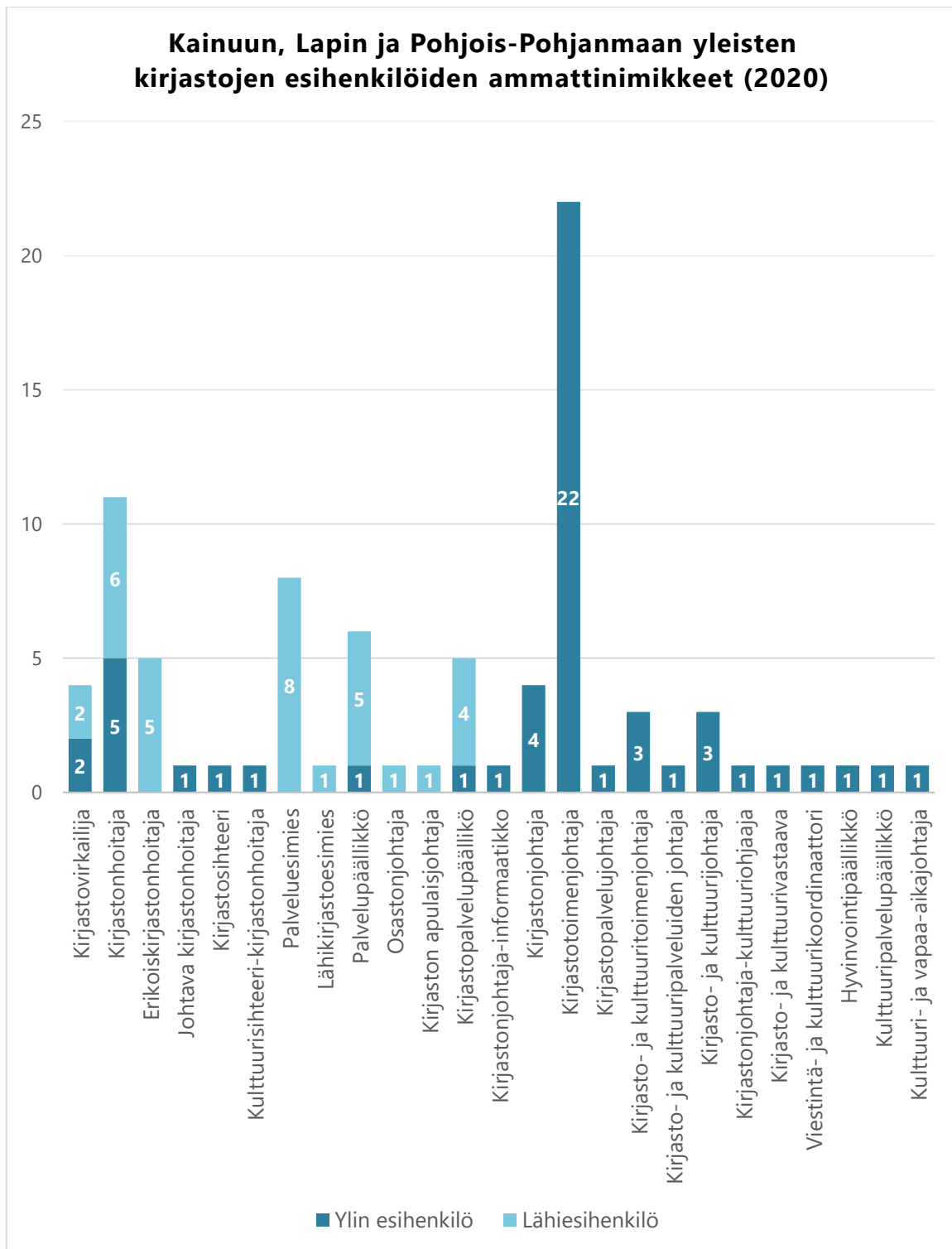
Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan yleisten kirjastojen esihenkilöt olivat aktiivisesti mukana verkoston luomisessa ja toiminnassa. Esihenkilöille toteutettiin useita eri etätapahtumia verkostoitumisen tukemiseksi. Tärkein verkostoitumistapahtuma oli Pohjois-Suomen yleisten kirjastojen esimiespäivä, joka järjestetään jatkossa vuosittain. Pohjoisen kirjastot -verkostolle luotiin ylläpitomalli, jossa eri toimijoilla on selkeät vastuut. Verkoston tulevan toiminnan suunnitteluun osallistettiin alueen kirjastojen esihenkilöitä.

Hankkeen tavoitteisiin kuului myös toteuttaa benchmarking-matkoja Pohjoisen kirjastot- verkoston alueella ja lähitapaamisia. Näitä ei kuitenkaan voitu toteuttaa Korona-pandemian aiheuttamien rajoitusten vuoksi. Hankkeen alkuperäisiin tavoitteisiin kuului myös järjestää verkoston esihenkilöille erilaista esihenkilötyötä tukevaa koulutusta, mutta tämä rajattiin pois hankkeesta rahoituksen myöntäjän vaatimuksesta.

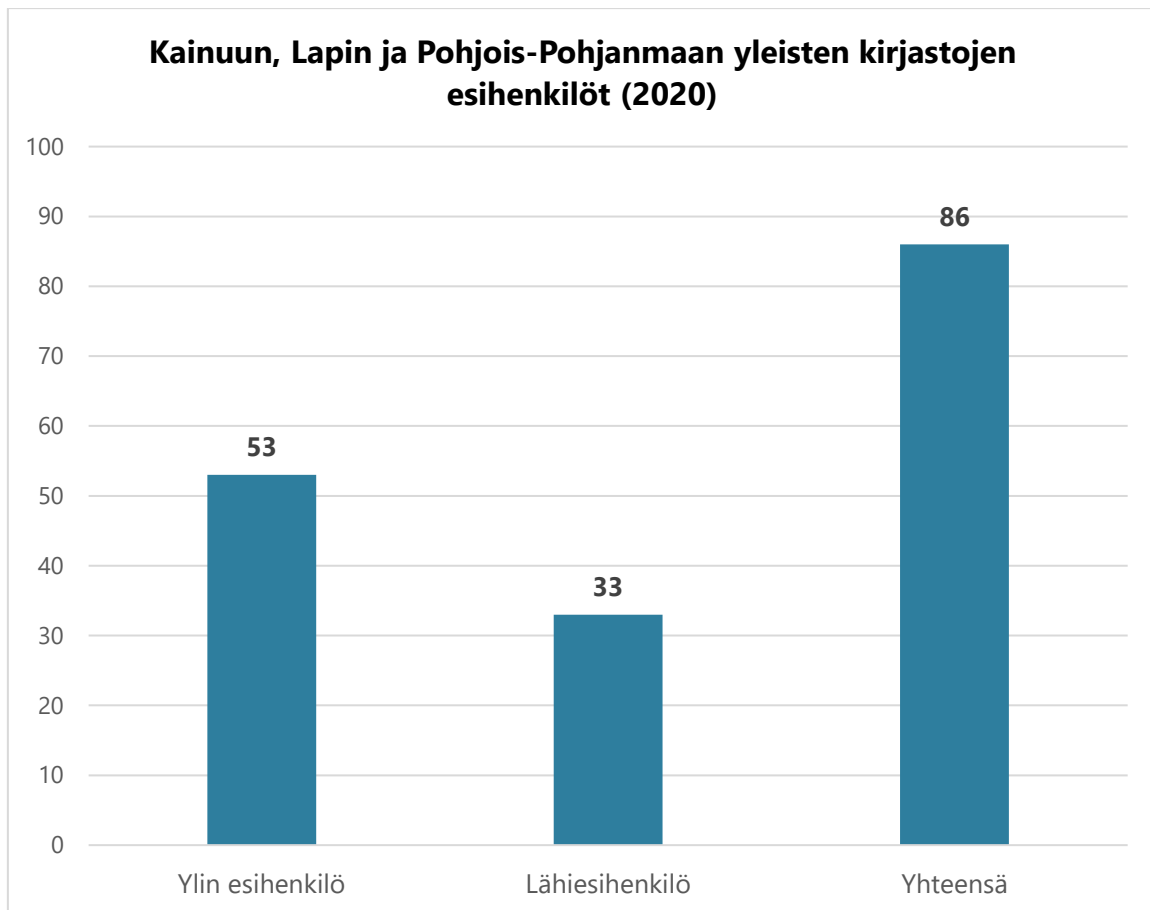

Kaavio 1. Pohjoisen kirjastot -verkoston rakentamisen vaiheet.

Pohjoisen verkosto -hanke alkoi lokakuussa 2020 (katso kaavio 1.). Hankkeesta luotiin alussa tarkka aikataulu ja lista tehtävistä, joiden perusteelle seurattiin hankkeen pysymistä aikataulussa. Loppuvuoden 2020 aikana kartoitettiin Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan yleisten kirjastojen esihenkilöt, heidän tehtävänimikkeensä, yhteystiedot ja muu toimintaympäristö. Alkukartoituksesta selvisi, että Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan yleisissä kirjastoissa työskentelee noin 90 esihenkilöä erilaisissa johto-, esihenkilö tai muissa työnjohdollista vastuuta sisältävissä tehtävissä. 53 verkoston jäsentä työskentelee kirjaston ylimmässä johdossa ja 33 lähiesihenkilötehtävissä (katso kaavio 3.). Alueen kirjastojen esihenkilöt hoitavat tehtäväänsä hyvin erilaisilla ammattinimikkeillä ja vastuunkuvilla. Erilaisia ammattinimikkeitä oli alkuselvityksen aikaan 25 erilaista aina kirjastovirkailijasta kulttuuri- ja vapaa-aikajohtajaan. Verkoston yleisin nimike on kirjastotoimenjohtaja (22 hlö) ja toiseksi yleisin kirjastonhoitaja (11 hlö). (Katso kaavio 2.).

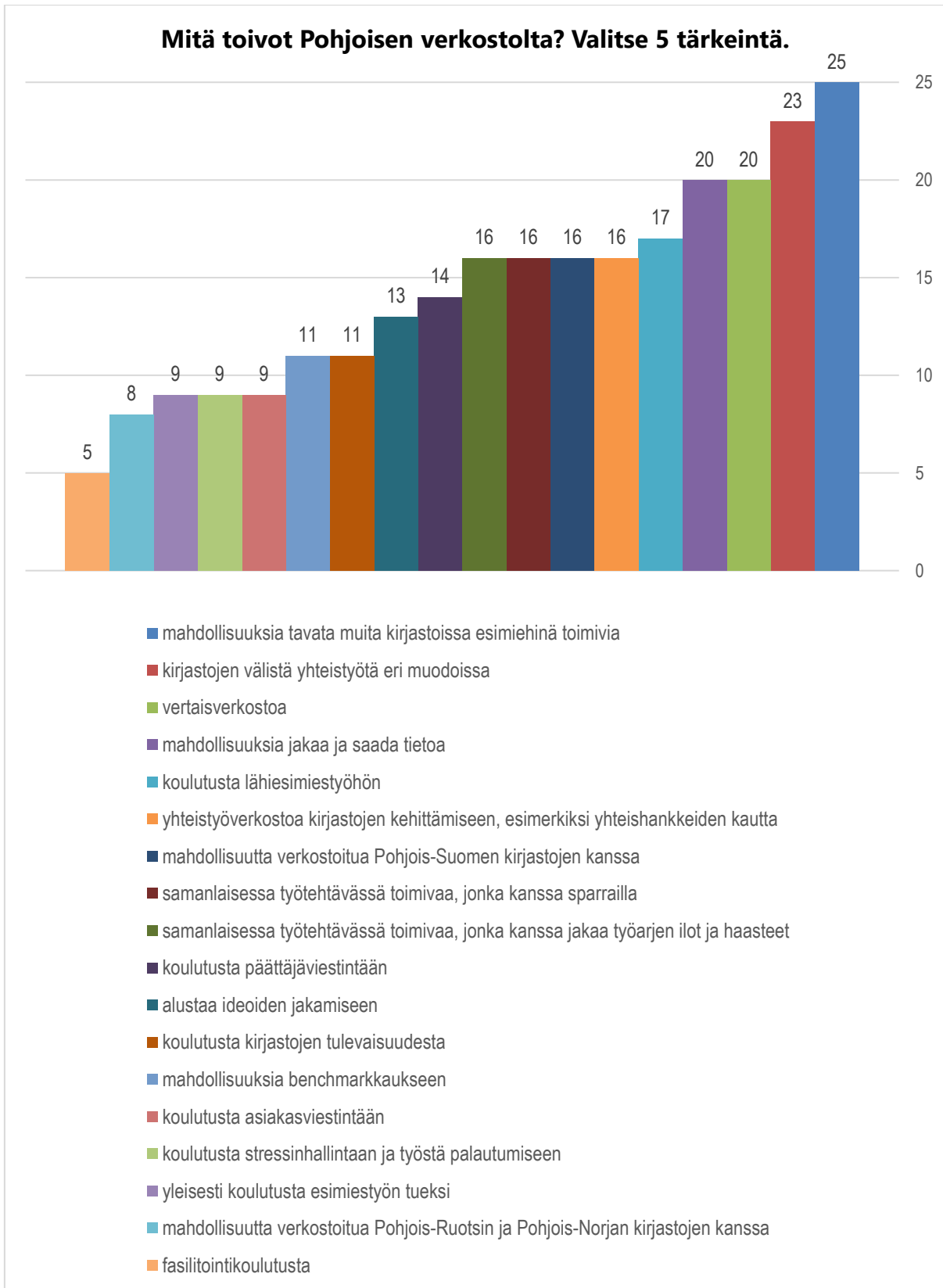

Kaavio 2. Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan yleisten kirjastojen esihenkilöiden ammattinimikkeet 2020 tehdyssä selvityksessä.

Kaavio 3. Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan yleisten kirjastojen esihenkilöiden roolit 2020 tehdystä selvityksestä.

Alkuelvityksen ja verkoston yhteystietojen koostamisen jälkeen alueen esihenkilöille toteutettiin kysely. Kysely toimitettiin kaikille Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan yleisten kirjastojen esihenkilöille. Kyselyllä kartoitettiin esihenkilöiden koulutustarpeita ja toiveita Pohjoisen kirjastot -verkoston toiminnalle. Kyselyyn vastasi 72 henkilöä. Kyselyn tuloksia hyödynnettiin Pohjoisen kirjastot -verkoston toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Koulutusta toivottiin muun muassa henkilöstöjohtamisesta, muutosjohtamisesta, lainsäädännöstä, muutosjohtamisesta ja viestinnästä. Tarpeet vaihtelivat vastaavan tehtävän kuvasta riippuen. Verkostolta kaivattiin monenlaista toimintaa ja tukea. Eniten toivottiin mahdollisuuksia tavata muita kirjastoissa esihenkilöinä toimivia, kirjastojen välistä yhteistyötä eri muodoissa, vertaisverkostoa, mahdollisuuksia jakaa ja saada tietoa ja koulutusta lähiesihenkilötyöhön. Toiveet vaihtelivat jonkin verran vastaajan tehtävästä riippuen. Kirjaston ylemmässä johdossa toimivat toivoivat ennen kaikkea laajempaa verkostoitumista ja mahdollisuuksia tavata muita kirjastonjohtajia. Lähiesihenkilöt taas toivoivat enemmän vertaistukea, yhdessä kehittämistä ja koulutusta työn tueksi. (Katso kaavio 4.).

Kaavio 4. Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan yleisten kirjastojen esihenkilöiden toiveita Pohjoisen kirjastot -verkoston toiminnalle hankkeen alussa toteutetusta kyselystä.

Hankkeen lopussa verkoston esihenkilöille toteutettiin kysely, jossa kartoitettiin esihenkilöiden kokemuksia verkoston toiminnasta ja mitä hankkeen aikana luotua toimintaa pidettiin tärkeimpänä. Kyselyssä selvitettiin myös esihenkilöiden koulutustarpeita. Kyselyyn vastasi 7 henkilöä. Vähäisen vastaajamäärän vuoksi kyselyn tulokset eivät ole laajasti yleistettävissä, mutta tulokset täydentävät muuta hankkeen aikana kerättyä dataa. Kyselyn tuloksia hyödynnetään Pohjoisen kirjastot -verkoston toiminnan kehittämisessä ja hankkeen arvioinnissa. Loppukyselyssä toivottiin koulutusta muun muassa verkostoitumiseen, koulutusta uusille esihenkilöille, koulutusta kirjastojen resurssien kasvattamisesta, henkilöstökoulusta ja myös vapaamuotoisia vertaistapaamisia. Hankkeen aikana verkostolle toteutetusta toiminnasta tärkeimpänä pidettiin esimiespäiviä ja verkostoitumiswebinaareja. Verkostolta toivottiin eniten tulevaisuudessakin mahdollisuuksia tavata muita kirjastoissa esihenkilöinä toimivia, mahdollisuuksia jakaa ja saada tietoa, yhteishankkeita ja yhteisiä koulutuksia ja tapahtumia. (Katso kaavio 5.).

Kaavio 5. Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan yleisten kirjastojen esihenkilöiden toiveita Pohjoisen kirjastot -verkoston toiminnalle hankkeen lopussa toteutetusta kyselystä.

Hankkeen alku- ja loppukyselyssä kysyttiin toiveita verkoston toiminnalle ja molemmista nousivat esiin samat teemat. Eniten toivottiin mahdollisuuksia tavata muita kirjastoissa esihenkilöinä toimivia. Lisäksi verkostolta toivottiin mahdollisuuksia jakaa ja saada tietoa sekä erilaista yhteistä toimintaa, kuten hankkeita, koulutuksia ja tapahtumia.

4.1 Pohjoisen kirjastot -brändi

Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan kuntien yleisten kirjastojen verkoston nimeksi valittiin Pohjoisen kirjastot. Pohjoisen kirjastot -verkostolle ostettiin graafikko Taru Koskelolta logo (katso kuva 1.). Logosta tilattiin viisi kieliversiota (suomi, ruotsi, saamen kielet, norja ja englanti) ja kolme väri-versiota (sininen, musta ja valkoinen). Pohjoisen kirjastot -verkoston värejä ovat logon kolme sinistä (vaaleansininen hex: 7ac4de, sininen hex: 2e7e9e, tummansininen hex: 1e5568). Nimi, logo ja värit muodostavat yhdessä Pohjoisen kirjastot -verkoston brändin, jota voidaan käyttää kaikessa Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan kuntien yleisten kirjastojen yhteisessä toiminnassa, kuten tapahtumissa, lukuhaasteissa, koulutuksissa ja muussa viestinnässä.

Kuva 1. Pohjoisen kirjastot -logo.

4.2 Verkostoitumistilaisuudet ja -alustat

Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan yleisten kirjastojen esihenkilöille järjestettiin erilaisia mahdollisuuksia verkostoitua toistensa kanssa. Hankkeesta ja sen tavoitteista tiedotettiin läpi hankkeen useissa eri tilaisuuksissa, kuten kimppojen ja kirjastojen ohjausryhmien kokouksissa, viikkopalave-

reissa, etäkahveilla ja henkilöstöinfoissa. Kaikkien hankkeessa järjestettyjen kohtaamisten tavoitteena oli tukea alueen esihenkilöiden verkostoitumista. Koronapandemian vuoksi hankkeessa voitiin järjestää vain etätilaisuuksia.

Hankkeessa järjestettiin kolme Pohjoisen kirjastot -verkostoituswebinaaria, joihin osallistui yhteensä 155 Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan kirjastojen esihenkilöä. Webinaarien pääteemana oli verkostoituminen, jota tuettiin erilaisilla asiantuntijapuheenvuoroilla ja työpajoilla. Asiantuntijapuheenvuoroissa tartuttiin hankkeen alkukyselyssä esiin nousseisiin teemoihin. Työpajoissa esihenkilöt pääsivät jakamaan kokemuksiaan webinaarin asiantuntijapuheenvuorojen aiheista, tutustumaan toisiinsa, kehittämään yhteishankkeiden ideoita ja miettimään yhdessä kehittämisen ja verkostoitumisen merkitystä. Webinaareissa osallistamiseen käytettiin muun muassa erilaisia verkotykäkaluja, lyhyitä kyselyjä ja työpajoja, joita asiantuntijapuheenvuorot tukivat. Verkostoituswebinaarit koettiin hankkeen loppukyselyssä yhdeksi verkoston tärkeimmäksi toiminnaksi.

Ensimmäinen Pohjois-Suomen yleisten kirjastojen esimiespäivä järjestettiin keskiviikkona 1.9.2021. Esimiespäivään osallistui 63 henkilöä. Koronapandemian aiheuttamien rajoitusten vuoksi tilaisuus järjestettiin yksipäiväisenä etätapahtumana. Järjestäminen toteutettiin Oulun kaupungin kirjaston ja Rovaniemen kaupunginkirjaston yhteistyönä. Tapahtuman suunnitteluun osallistuivat myös Lapin Aluehallintovirasto ja Pohjois-Suomen Aluehallintovirasto. Pohjois-Suomen yleisten kirjastojen esimiespäivät järjestetään jatkossa vuosittain samojen tahojen yhteistyönä ja suunnitteluun osallistetaan myös Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan kirjastojen esihenkilöitä. Esimiespäivistä saatiin paljon positiivista palautetta, mutta palautteesta nousi esiin vahva kaipuu lähitapaamisiin. Hankkeen loppukyselyssä esimiespäivät koettiin verkoston tärkeimmäksi toiminnaksi.

Hankkeen lopussa Pohjoisen kirjastot -verkoston esihenkilöille suunniteltiin vertaisopiskelupaketti, joka toteutetaan 2022 aikana. Vertaisopiskelupaketissa tarjotaan neljä lyhyttä tallennetta verkoston toivomista esihenkilötyön teemoista ja kolme samansisältöistä study group -tapaamista, jossa esihenkilöt pääsevät ohjatusti keskustelemaan ja jakamaan kokemuksiaan ja mietteitään tallenteiden teemoista. Tallenteiden on tarkoitus toimia johdatuksena kuhunkin teemaan ja kannustaa esihenkilöitä jakamaan tietoa ja kokemuksia esihenkilötyöstä laajemminkin.

Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan kuntien yleisille kirjastoille perustettiin hankkeessa Pohjoisen kirjastot -tiimi Teamsiin. Tiimin alla toimii useita koko henkilöstölle avoimia kanavia, kuten Poh-

joisen eKirjasto -kanava. Tiimin alle perustettiin myös suljettu Esihenkilöt-kanava, joka on tarkoitettu Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan kuntien yleisten kirjastojen eri tasojen esihenkilöiden vertaiskeskusteluun ja tiedon jakamiseen. Kanavalla jaetaan myös esimerkiksi esihenkilötyöhön liittyviä vinkkejä ja linkkejä, tapahtumien ja koulutusten materiaalit ja tallenteet, kehitellään hankeideoita sekä käydään keskustelua ajankohtaisista aiheista. Teams-kanava on verkoston esihenkilöiden jatkuvasti käytettävissä ja se on tarkoitettu monisuuntaiseen viestintään. Teams-kanava toimii monenlaisessa yhdessä kehittämisessä, joten sen käyttö verkoston työkaluna tulee varmasti kehittymään. Pohjoisen kirjastot -verkoston ylläpitäjät vastaavat kanavan ylläpidosta.

Hankkeen aikana järjestettyihin Pohjoisen kirjastot -verkostoituswebinaareihin ja esimiespäivään osallistui yhteensä 218 esihenkilöä. Tapahtumista saatiin paljon positiivista palautetta ja ideoita jatkokehittämiseen. Saatua palautetta ja kokemuksia hyödynnetään verkoston toiminnan kehittämisessä myös hankkeen jälkeen.

4.3 Koronapandemian aiheuttamat muutokset

Hankkeen tavoitteisiin kuului toteuttaa benchmarking-matkoja Pohjoisen kirjastot- verkoston alueella ja järjestää kirjastojen esihenkilöille lähitapaamisia. Hankkeen aikatauluun ja avustuksen käyttöaikaan haettiin muutosta, jonka puitteissa toivottiin voitavan toteuttaa benchmarking-matkat ja lähitapaamiset. Koronapandemian aiheuttamat muutokset ja rajoitukset matkailuun ja tapahtumien järjestämiseen estivät kuitenkin lähitapaamisten ja benchmarking-matkojen järjestämisen kokonaan.

Hanke alkoi 1.10.2020. Hanketyöntekijä teki hanketta 1.10.2020–7.3.2021 100 % työajalla, 8.3.2021–31.12.2021 20 % työajalla ja 1.1.2022–28.2.2022 100 % työajalla. Avustuksen käyttöaikaa jatkettiin 30.6.2022 asti.

5 POHJOISEN VERKOSTO -HANKKEEN TULOKSET JA VAIKUTUKSET

Hankkeen tärkein tulos on toiminnassa oleva Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan yleisten kirjastojen esihenkilöiden Pohjoisen kirjastot -verkosto, joka rakennettiin Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan kirjastojen yhteistyönä. Verkostoon kuuluu 59 kunnan noin 90 esihenkilöä. Hankkeen aikana järjestettyihin verkostoitumiswebinaareihin ja esimiespäivään osallistui 218 henkilöä. Projektikoordinaattorin lisäksi hankkeen toteuttamiseen osallistui omien työtehtäviensä ohella 117 henkilöä Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan eri kirjastoista. Projektikoordinaattorin työn lisäksi muut käyttivät hankkeeseen yhteensä noin 875 työtuntia.

Verkostoitumistapahtumista saatiin paljon positiivista palautetta ja Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan kuntien yleisten kirjastojen esihenkilöt kokivat webinaarit ja esimiespäivän verkoston tärkeimmäksi toiminnaksi hankkeen aikana järjestetyistä verkostoitumismahdollisuuksista. Esihenkilöitä kuultiin verkoston rakentamisen eri vaiheissa muun muassa alku- ja loppukyselyn avulla, työpajoissa, tapahtumien palautekyselyissä ja erilaisissa etätilaisuuksissa. Verkosto on koettu merkittäväksi yhdessä kehittämisen ja tiedonjakamisen kanavaksi. Pohjoisen kirjastot -verkosto koetaan tärkeäksi kanavaksi maakunta- ja kimpparajat ylittävien uusien hankkeiden ideoinnissa ja rakentamisessa.

Hankkeen aikana luotiin yhteyshenkilöverkosto, jossa on jäseniä Pohjois-Norjan ja Pohjois-Ruotsin kirjastoista ja selvitettiin erilaiset rahoitusvaihtoehdot yhteistyön ylläpitämiseen ja syventämiseen. Pohjoisen verkosto -hankkeen aikana ei lähdetty hakemaan rahoitusta jatkohankkeelle. Hankkeessa laadittiin kuitenkin kattava selvitys erilaisista suomalaisista, pohjoismaisista ja eurooppalaisista toimijoista, jotka myöntävät rahoitusta muun muassa verkostoyhteistyön ja kulttuurialan kehittämiseen. Selvitystä voi hyödyntää verkoston toiminnan kehittämisen suunnittelussa.

Hankkeen suurimpia haasteita olivat koronapandemian aiheuttamat rajoitukset matkustamiseen ja lähitapaamisiin. Tämän vuoksi hankkeen tavoitteisiin kuuluneita benchmarking-matkoja ja verkoston esihenkilöiden lähitapaamisia ei voitu järjestää. Hankkeen muut tavoitteet saavutettiin kuitenkin onnistuneesti.

Hankkeen jälkeen Pohjoisen kirjastoilla on pysyvä yhteistyöverkosto, jonka kautta jakaa ja saada tietoa ja kehittää kirjastoja yhdessä. Oulun kaupunginkirjasto ja Rovaniemen kaupunginkirjasto järjestävät vuosittain Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan kuntien yleisten kirjastojen esihenkilöille Pohjois-Suomen yleisten kirjastojen esimiespäivät, joissa esihenkilöt pääsevät verkostoitumaan, kuulemaan asiantuntijapuheenvuoroja kirjastoalan ajankohtaisista teemoista ja kehittämään Pohjoisen kirjastoja yhdessä.

6 JATKOTOIMENPITEET JA SEURANTA

Yleisten kirjastojen toimintaympäristö on jatkuvassa muutoksessa. Asiakkaiden kirjastojen käyttötavat ja toiveet kirjastojen toiminnalle vaihtelevat. Vuonna 2017 voimaan astunut kirjastolaki muokkaa edelleen kirjastojen toimintaa ja myös kirjastoalan ammattiosaaminen on muutoksessa. Kirjastojen tulee kyetä vastaamaan muutoksiin ja verkostomainen yhteistyö on siihen yksi vastaus.

Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan kuntien yleisten kirjastojen Pohjoisen kirjastot -verkoston ylläpito on sidottu Oulun kaupunginkirjaston ja Rovaniemen kaupunginkirjaston Ake-tiimien toimintaan. Kummastakin tiimistä on nimetty vastuuhenkilöt verkoston toiminnan ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Vastuuhenkilöille siirrettiin verkoston ylläpitotehtävät hankkeen päättyessä.

Pohjois-Suomen yleisten kirjastojen esimiespäivät tulevat jatkossakin olemaan Pohjoisen kirjastot -verkoston tärkein tapahtuma. Verkoston pääasiallisena yhteydenpitokanavana toimii Teamsin Esihenkilöt-kanava. Verkostolle järjestetään jatkossa mahdollisuuksien mukaan myös muuta yhteistä toimintaa, kuten vapaamuotoisia etätilaisuuksia. Pohjoisen kirjastot -brändiä hyödynnetään kaikessa Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan kuntien yleisten kirjastojen yhteisessä toiminnassa.

Hankkeen aikana luotua yhteyttä Pohjois-Norjan ja Pohjois-Ruotsin kirjastoihin pidetään yllä ja yhteistyön kehittämisen mahdollisuuksia kartoitetaan uudelleen myös tulevaisuudessa. Mahdollisen jatkohankkeen suunnittelussa hyödynnetään hankkeen aikana tehtyä koostetta jatkorahoitusvaihtoehdoista pohjoisen kirjastoyhteistyön kehittämiseen ja syventämiseen.

Hankkeessa luotu Pohjoisen kirjastot -verkoston toiminta on vasta alussa ja tulee jatkossa kehittymään vastaamaan yhä paremmin toimintaympäristön muutoksiin ja kirjastokentän toiveisiin. Pohjoisen kirjastot -verkoston kautta on jatkossa mahdollista esimerkiksi ideoida yhteishankkeita, erilaisia kampanjoita, tapahtumia ja koulutuksia. Pohjoisen kirjastoilla on paljon annettavaa toisilleen ja vain mielikuvitus on rajana mitä voimme yhdessä saavuttaa.